Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

26. září 2013 *

„Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Soudní spolupráce v občanských věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 34 body 3 a 4 — Uznání rozhodnutí vydaného v jiném členském státě — Případ, kdy je uvedené rozhodnutí neslučitelné s jiným rozhodnutím vydaným dříve v témže členském státě v řízení mezi týmiž stranami a pro tentýž nárok“

Ve věci C-157/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Německo) ze dne 8. března 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 30. března 2012, v řízení

Salzgitter Mannesmann Handel GmbH

proti

SC Laminorul SA,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan (zpravodaj) a A. Prechal, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: A. Impellizzeri, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. března 2013,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Salzgitter Mannesmann Handel GmbH C. von Carlowitzem, O. Kranzem, C. Müllerem a T. Rossbachem, Rechtsanwälte,

— za německou vládu J. Möllerem a T. Henzem, jakož i J. Kemper, jako zmocněnci,

— za španělskou vládu S. Centeno Huerta, jako zmocněnkyní,

— za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s S. Varonem, avvocato dello stato,

— za rumunskou vládu R. Giurescu a A. Voicu, jako zmocněnkyněmi,

* Jednací jazyk: němčina.

— za Evropskou komisi W. Bogensbergerem a A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. května 2013,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 34 bodu 4 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1, Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Salzgitter Mannesmann Handel GmbH (dále jen „Salzgitter“) a SC Laminorul SA (dále jen „Laminorul“) v otázce návrhu na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí rumunského soudu v Německu, kterým bylo společnosti Salzgitter uloženo, aby společnosti Laminorul zaplatila částku ve výši 188 330 eur.

Právní rámec

Nařízení č. 44/2001

3 Body 2, 15 až 17 odůvodnění nařízení č. 44/2001 znějí:

„(2) Určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je třeba přijmout předpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné.

[…]

(15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí. Musí existovat jasný a účinný mechanismus pro řešení souběžně probíhajících řízení […].

(16) Vzájemná důvěra ve výkon spravedlnosti v rámci [Evropské unie] umožňuje, aby rozhodnutí vydaná v kterémkoli členském státě byla bez dalšího uznávána bez potřeby jakéhokoli dalšího řízení, kromě sporných případů.

(17) Na základě stejné zásady vzájemné důvěry musí být postup pro výkon rozhodnutí vydaného v jednom členském státě v jiném členském státě účinný a rychlý. K tomuto účelu by mělo být prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydáno v zásadě bez dalšího po zcela formální kontrole předložených písemností, aniž by měl soud možnost vznést bez návrhu jakékoli důvody pro nevykonání soudního rozhodnutí ve smyslu tohoto nařízení.“

4 Článek 32 uvedeného nařízení stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení se ‚rozhodnutím‘ rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, [jak je] označeno […]“

5 Článek 33 odst. 1 tohoto nařízení zní:

„Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.“

6 Článek 34 body 3 a 4 uvedeného nařízení stanoví:

„Rozhodnutí se neuzná,

[…]

3) je-li neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi týmiž stranami v členském státě, v němž se o uznání žádá;

4) je-li neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v jiném členském státě nebo ve třetí zemi v řízení mezi týmiž stranami a pro tentýž nárok, pokud toto dřívější rozhodnutí splňuje podmínky nezbytné pro uznání v členském státě, v němž se o uznání žádá.“

7 Článek 38 odst. 1 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné.“

8 Článek 41 tohoto nařízení zní následovně:

„Rozhodnutí je vykonatelné, jakmile jsou splněny formální náležitosti […], aniž by bylo přezkoumáváno podle článků 34 a 35. Strana, vůči níž je výkon navrhován, není v této části řízení oprávněna činit k návrhu jakákoli podání.“

9 Článek 43 téhož nařízení stanoví:

„1. Proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoli strana podat opravný prostředek.

[…]

3. Opravný prostředek se projednává v souladu s předpisy upravujícími sporná řízení.

[…]“

10 Článek 45 uvedeného nařízení stanoví:

„1. Soud, u něhož byl opravný prostředek podle článku 43 nebo článku 44 podán, zamítne nebo zruší prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí pouze na základě důvodů uvedených v článcích 34 a 35. […]

2. Cizí rozhodnutí nesmí být v žádném případě přezkoumáváno ve věci samé.“

11 Článek 46 odst. 1 téhož nařízení uvádí:

„Soud, u něhož byl podán opravný prostředek podle článku 43 nebo 44, může na návrh strany, vůči níž je výkon navrhován, řízení přerušit, jestliže byl proti rozhodnutí v členském státě, v němž bylo vydáno, podán řádný opravný prostředek nebo jestliže lhůta pro podání takového řádného opravného prostředku ještě neuplynula; v druhém případě může soud určit lhůtu, v níž se opravný prostředek má podat."

Spor v původním řízení a předběžná otázka

12 Podle předkládacího rozhodnutí podala společnost Laminorul se sídlem v Rumunsku k Tribunalul Brăila (soud prvního stupně v Brăila, Rumunsko) žalobu proti společnosti Salzgitter, kterou se domáhala platby za dodávku výrobků z oceli.

13 Společnost Salzgitter tvrdila, že tato žaloba neměla být podána proti ní, ale proti druhé straně smlouvy uzavřené se společností Laminorul, tj. proti společnosti Salzgitter Mannesmann Stahlhandel GmbH (dříve Salzgitter Stahlhandel GmbH). Tribunalul Brăila proto žalobu společnosti Laminorul zamítl rozsudkem ze dne 31. ledna 2008 (dále jen „první rozsudek"), který nabyl právní moci.

14 Společnost Laminorul krátce na to podala proti společnosti Salzgitter novou žalobu ke stejnému soudu, která se zakládala na stejných skutkových okolnostech. Podání však bylo doručeno původnímu právnímu zástupci společnosti Salzgitter, jehož zmocnění k zastupování této společnosti bylo podle prohlášení společnosti Salzgitter omezeno na řízení, v němž byl vydán první rozsudek. Za společnost Salzgitter se nikdo nedostavil k jednání konanému dne 6. března 2008 před Tribunalul Brăila, který proti společnosti Salzgitter vydal rozsudek pro zmeškání, jímž jí uložil, aby společnosti Laminorul zaplatila částku 188 330 eur (dále jen „druhý rozsudek").

15 Společnost Salzgitter podala proti druhému rozsudku opravný prostředek, kterým se domáhala jeho zrušení s odůvodněním, že nebyla řádně předvolána. Tento opravný prostředek byl zamítnut rozhodnutím ze dne 8. května 2008 z důvodu, že společnost Salzgitter neuhradila požadovaný soudní poplatek ve formě kolku.

16 Druhý rozsudek byl v Německu prohlášen vykonatelným usnesením Landgericht Düsseldorf (zemský soud v Düsseldorfu, Německo) ze dne 21. listopadu 2008. Společnost Salzgitter podala proti tomuto usnesení odvolání k Oberlandesgericht Düsseldorf (vrchní zemský soud v Düsseldorfu, Německo).

17 Společnost Salzgitter současně podala mimořádný opravný prostředek v Rumunsku, kterým se domáhala zrušení druhého rozsudku, přičemž znovu tvrdila, že nebyla předvolána k jednání. Tento opravný prostředek byl odmítnut jako nepřípustný rozhodnutím ze dne 19. února 2009.

18 Společnost Salzgitter mimoto podala další opravný prostředek z důvodu překážky věci rozsouzené, která byla založena prvním rozsudkem. Curtea de Apel Galați (odvolací soud v Galati, Rumunsko) tento opravný prostředek zamítl rozsudkem ze dne 8. května 2009 s odůvodněním, že byl podán opožděně, a toto rozhodnutí následně potvrdil i Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační a soudní dvůr, Rumunsko) rozsudkem ze dne 13. listopadu 2009.

19 Vzhledem k tomu, že všechny opravné prostředky dostupné v Rumunsku byly vyčerpány, soud pokračoval v řízení o návrhu na prohlášení vykonatelnosti zahájeném v Německu. Odvolání společnosti Salzgitter proti usnesení Landgericht Düsseldorf bylo zamítnuto jako neopodstatněné rozhodnutím Oberlandesgericht Düsseldorf ze dne 28. června 2010. Tato společnost tedy podala proti tomuto rozhodnutí kasační opravný prostředek k Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo).

20 Za těchto okolností se Bundesgerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Vztahuje se čl. 34 bod 4 [nařízení č. 44/2001] i na případy neslučitelných rozhodnutí vydaných v témže členském státě (odsuzující stát)?“

K předběžné otázce

21 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 34 bod 4 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že se vztahuje i na neslučitelná rozhodnutí vydaná soudy v témže členském státě.

22 K odpovědi na tuto otázku je třeba vyložit čl. 34 bod 4 nařízení č. 44/2001 s přihlédnutím nejen ke znění tohoto ustanovení, ale rovněž k systému zavedenému tímto nařízením a cílům, které sleduje (viz rozsudek ze dne 6. září 2012, Trade Agency, C-619/10, bod 27).

23 Stran systému zavedeného uvedeným nařízením je třeba podotknout, že důvody pro nevykonání mají jasně vymezenou funkci v rámci struktury zavedené tímto nařízením, které – jak uvádí generální advokát v bodě 35 svého stanoviska – zavádí ucelený systém upravující mezinárodní soudní příslušnost, uznávání a výkon soudních rozhodnutí.

24 Výklad smyslu a obsahu důvodů pro nevykonání rozhodnutí z jiného členského státu stanovených v nařízení č. 44/2001 musí v prvé řadě zohledňovat spojitost mezi uvedenými důvody a pravidly upravujícími souběžně probíhající řízení obsaženými v tomto nařízení, jež mají podle bodu 15 odůvodnění uvedeného nařízení minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.

25 Z bodu 17 odůvodnění nařízení č. 44/2001 dále vyplývá, že postup pro výkon rozhodnutí vydaného v jednom členském státě ve státě, v němž se podává návrh na výkon, zahrnuje pouze formální kontrolu předložených písemností požadovaných pro přiznání vykonatelnosti v členském státě, v němž se podává návrh na výkon.

26 Jak vyplývá z článku 41 nařízení č. 44/2001, po podání návrhu podle čl. 38 odst. 1 téhož nařízení se musí orgány členského státu, v němž se o výkon žádá, v první fázi řízení omezit na kontrolu splnění formálních náležitostí pro účely vydání prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí (viz výše uvedený rozsudek Trade Agency, bod 29).

27 Podle článku 43 nařízení č. 44/2001 lze proti prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, než je stát, v němž se podává návrh na výkon, podat ve druhé fázi řízení opravný prostředek k soudu. Důvody napadení, které lze uplatnit, jsou výslovně uvedeny v článcích 34 a 35 nařízení č. 44/2001, na které odkazuje článek 45 tohoto nařízení (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Trade Agency, bod 31).

28 Tento výčet důvodů je taxativní a tyto důvody musí být vykládány restriktivně, neboť představují překážku uskutečnění jednoho ze základních cílů nařízení č. 44/2001, kterým je usnadnit volný pohyb rozsudků zavedením jednoduchého a rychlého řízení o výkonu rozhodnutí (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 28. dubna 2009, Apostolides, C-420/07, Sb. rozh. s. I-3571, bod 55 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 13. října 2011, Prism Investments, C-139/10, Sb. rozh. s. I-9511, bod 33).

29 Pokud jde konkrétně o důvod pro nevykonání spočívající v neslučitelnosti dvou rozhodnutí – jak generální advokát uvedl v bodě 42 svého stanoviska – ze znění čl. 34 bodu 4 nařízení č. 44/2001 vykládaného s ohledem na pojem „rozhodnutí“ ve smyslu článku 32 tohoto nařízení, vyplývá, že

uvedený čl. 34 bod 4 musí být chápán v tom smyslu, že „[r]ozhodnutí [vydané soudem členského státu] se neuzná […], je-li neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v jiném členském státě nebo ve třetí zemi“.

30 Případ uváděný v tomto čl. 34 bodu 4 se tak jeví být případem, kdy neslučitelná rozhodnutí pochází ze dvou různých států.

31 Tento výklad podporuje zásada vzájemné důvěry, na které je založen systém uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných v jiném členském státě, který zavádí nařízení č. 44/2001.

32 Jak vyplývá z bodů 16 a 17 odůvodnění tohoto nařízení, tento režim uznávání a výkonu je založen na vzájemné důvěře ve výkon spravedlnosti v rámci Unie, kterážto důvěra vyžaduje nejen to, aby byla soudní rozhodnutí vydaná v některém členském státě bez dalšího uznána v jiném členském státě, ale rovněž aby byl postup pro výkon těchto rozhodnutí v posledně uvedeném státě účinný a rychlý (viz výše uvedený rozsudek Trade Agency, bod 40).

33 Předpokladem pro řádné fungování tohoto systému založeného na důvěře je to, že soudy členského státu, který rozhodnutí vydal, budou mít nadále pravomoc posoudit legalitu vykonávaného rozhodnutí v rámci opravných prostředků zakotvených v právním řádu uvedeného členského státu, a to v zásadě na úkor soudů členského státu, v němž se podává návrh na výkon, a že konečný závěr plynoucí z posouzení legality uvedeného rozhodnutí nebude zpochybněn.

34 Právě v tomto kontextu stanoví čl. 46 odst. 1 nařízení č. 44/2001, že lze přerušit řízení, jestliže byl nebo by mohl být proti rozhodnutí v členském státě, v němž bylo vydáno, podán řádný opravný prostředek.

35 Je totiž na právním subjektu, aby podal opravný prostředek dle právní úpravy členského státu, v němž probíhá řízení, o což ostatně společnost Salzgitter ve věci v původním řízení usilovala. Právní subjekt však nemůže výsledek uvedeného řízení o opravném prostředku zpochybnit prostřednictvím uplatnění důvodů pro nevykonání rozhodnutí vydaných v jiném členském státě.

36 Výklad čl. 34 bodu 4 tohoto nařízení, podle něhož se toto ustanovení vztahuje i na kolize mezi dvěma rozhodnutími vydanými v témže členském státě, odporuje zásadě vzájemné důvěry zmíněné v bodě 31 tohoto rozsudku. Takový výklad by totiž soudům členského státu, v němž má být rozhodnutí vykonáno, umožnil vlastním posouzením nahradit posouzení soudů členského státu, jež rozhodnutí vydaly.

37 Jakmile totiž rozhodnutí nabylo právní moci po skončení řízení v členském státě, kde bylo vydáno, odmítnutí vykonat jej pro jeho neslučitelnost s jiným rozhodnutím vydaným v tomtéž členském státě by bylo srovnatelné s přezkumem rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, ve věci samé, což výslovně vylučuje čl. 45 odst. 2 nařízení č. 44/2001.

38 Možnost takového přezkumu ve věci samé by *de facto* byla dalším opravným prostředkem proti rozhodnutí, které v členském státě, kde bylo vydáno, nabylo právní moci. V tomto ohledu je nesporné – jak generální advokát správně uvedl v bodě 31 stanoviska – že důvody pro nevykonání stanovené v nařízení č. 44/2001 nevytvářejí žádné další opravné prostředky proti pravomocným vnitrostátním soudním rozhodnutím.

39 Závěrem je nutné uvést, že výčet důvodů pro nevykonání je podle judikatury uvedené v bodě 28 tohoto rozsudku taxativní, takže uvedené důvody proto musí být vykládány restriktivně, a na rozdíl od toho, co tvrdily společnost Salzgitter a německá vláda, tedy nelze použít analogický výklad, podle něhož se vztahují i na rozhodnutí vydaná v témže členském státě.

40 Vzhledem ke všemu výše uvedenému je třeba na předběžnou otázku odpovědět tak, že čl. 34 bod 4 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na neslučitelná rozhodnutí vydaná soudy téhož členského státu.

K nákladům řízení

41 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 34 bod 4 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na neslučitelná rozhodnutí vydaná soudy téhož členského státu.

Podpisy.